

TEMELJNI OPIS HRVATSKOGA KAO INOGA JEZIKA – PRIRUČNIK ZA UČENIKE, POUČAVATELJE I PROUČAVATELJE HRVATSKOGA JEZIKA

(Darko Matovac, „Basic Croatian Grammar: For Croatian Language Learners”,
Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2022)

Broj osoba koje uče hrvatski jezik u posljednja se dva desetljeća neprestano povećava pa raste i potreba za kvalitetnim priručnicima te primijenjenim opisom hrvatskoga jezika. Gramatika hrvatskoga jezika *Basic Croatian Grammar: For Croatian Language Learners* sveučilišnoga lektora Darka Matovca, koja je u cijelosti koncipirana na spoznajama proizišlima iz prakse poučavanja neizvornih govornika hrvatskom jeziku, knjiga je kakvu smo dugo očevali,

otkad se područje hrvatskoga kao inoga jezika počelo intenzivnije razvijati. Riječ je o visokoškolskom priručniku namijenjenom inozemnim kroatistima, slavistima i drugim stranim studentima koji uče hrvatski jezik, ali i svim drugim polaznicima tečajeva hrvatskoga kao inoga jezika bez obzira na to gdje i kako uče hrvatski jezik (na sveučilištima ili u jezičnim školama, na tečajevima ili individualno, na daljinu ili uživo, s lektorom ili samostalno). Priručnik je

to koji je mnogo više nego što govori njegov naslov – jer iako je prema naslovu riječ o temeljnoj hrvatskoj gramatici, način na koji autor opisuje pojavnosti hrvatskoga jezika daleko premašuje osnovni gramatički opis. Također, iako u naslovu stoji da je namijenjena učenicima hrvatskoga jezika, veliku će korist od nje imati i p(r)oučavatelji hrvatskoga jezika kao inoga, ali i p(r)oučavatelji hrvatskoga jezika kao prvoga jezika jer opis hrvatskoga jezika koji je napisan iz očišta neizvornoga govornika itekako može biti zanimljiv jezičnim znalcima. Opis jezika izvana (s gledišta neizvornoga govornika) i opis jezika iznutra (s gledišta izvornoga govornika) dva su lica istoga opisa koja se nadopunjuju.

Basic Croatian Grammar: For Croatian Language Learners donosi gramatički opis hrvatskoga jezika namijenjen učenju i poučavanju hrvatskog kao drugog i stranog jezika na razinama A1, A2 i B1 *Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike*, dakle na razini temeljnoga korisnika i nižoj razini samostalnoga korisnika. Nastala je na temelju autorova dugogodišnjega iskustva u poučavanju neizvornih govornika hrvatskoga jezika u homogenim skupinama učenika (u Turskoj i Njemačkoj) i u heterogenim skupinama učenika (u Hrvatskoj). Autor dobro poznaje specifične teškoće koje neizvorni govornici imaju kada uče

hrvatski jezik, a kako je znanstveno usmjeren ponajprije na proučavanje odnosa sintakse i semantike u teorijskim okvirima kognitivne lingvistike te na proučavanje i poučavanje hrvatskoga kao drugog i stranog jezika, svoje je veliko praktično i teorijsko znanje usmjerio na to da učenicima hrvatskoga kao inoga jezika prikaže sustav hrvatskoga jezika na što je moguće logičniji i jasniji, ali istodobno vrlo promišljen znanstveni način.

Gramatička su poglavlja temeljna (imenice, glagoli, pridjevi, zamjenice, padeži, osnovni tipovi prezenta, perfekt, futur itd.) za opis i poučavanje hrvatskoga jezika za neizvorne govornike, a njihov redoslijed slijedi moguću gramatičku progresiju u hrvatskom kao inom jeziku. Priručnik se sastoji od 87 poglavlja koja većinom imaju po nekoliko stranica. Svako poglavlje opisuje i oprimjeruje jednu gramatičku temu (naprimjer *Types of Words in Croatian, Nouns, Nouns and Gender, Nouns and Cases, Numbers...*) kojom trebaju ovladati neizvorni govornici na razinama A1, A2 i B1 po *Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike*. Gramatičke su teme izdvojene vrlo pomno. Njihov izbor otkriva nam po čemu se ovladavanje hrvatskim jezikom kod neizvornih govornika razlikuje od ovladavanja hrvatskim jezikom kod izvornih govornika jer se posebno opisuju gramatička pravila koja se izvornim

govornicima podrazumijevaju pa takvim pravilima gramatike hrvatskoga jezika za izvorne govornike ne posvećuju veću pozornost (naprimjer detaljan opis jezičnih funkcija svih padeža, zatim poglavlja *Names and Surnames*, *Telling Dates*, *Question Words* i druga). Opis gramatičkoga sadržaja vrlo je detaljan, ali ujedno sasvim prilagođen razinama A1, A2 i B1, te popraćen brojnim primjerima na hrvatskom jeziku kojima se ilustrira određena gramatička pojava. Primjeri su prevedeni na engleski jezik, a poglavlja sadrže obrojčana potpoglavlja i brojne tablice koje omogućuju jednostavno snalaženje u sadržaju poglavlja. Posebne su upute i upozorenja grafički istaknuti, što omogućuje korisnicima ove gramatike da se vrlo jednostavno vraćaju na ono što trebaju posebno proučiti.

Iako je namijenjen ponajprije učenicima hrvatskoga kao inoga jezika na razinama A1, A2 i B1, ovaj će priručnik zasigurno naći svoju primjenu i na višim razinama učenja jer predstavlja temeljni opis hrvatskoga jezika na koji se na višim razinama nadograđuje, pa će za njim posegnuti i učenici na višim razinama učenja kad žele ponoviti pravila, ili učenici koji su u učenju imali dulju pauzu pa se trebaju prisjetiti gradiva s nižih razina učenja, ili pak neizvorni govornici koji hrvatskim jezikom nisu ovladavali sustavno, na jezičnim tečajevima, naprimjer nasljedni go-

vornici hrvatskoga jezika. Od knjige *Basic Croatian Grammar: For Croatian Language Learners*, usprkos tomu što se u naslovu skromno navodi da je namijenjena učenicima, jednako tako korist će imati i poučavatelji hrvatskoga jezika – kada se zamisle nad tim kako bi neku jezičnu pojavu objasnili svojim učenicima, ili kada osmišljavaju silab za neki određeni tečaj hrvatskoga kao inoga jezika, gramatika Darka Matovca bit će im nezaobilazna literatura i pomoć. Priručnik je u prvom redu namijenjen visokoškolskoj nastavi (studentima na razmjeni na hrvatskim sveučilištima te studentima kroatistike i slavistike na inozemnim sveučilištima), ali već nalazi svoju primjenu i u nastavi u školama stranih jezika u Hrvatskoj i inozemstvu, u nastavi u hrvatskim dopunskim školama u inozemstvu, na internet-skim tečajevima i sl. Priručnik će se, vjerujemo, naći i na popisima literature na studijima kroatistike u Hrvatskoj jer pruža nov i drugačiji pogled na jezične činjenice, proizišao iz prakse i njome vrlo obogaćen, te baca drugačije svjetlo na mnoge gramatičke pojave, nedovoljno opisane u gramatikama za izvorne govornike gdje se dio gramatičkoga opisa naprosto podrazumijeva jer je izvornim govornicima gramatika njihova prvoga jezika imanentna. No važno je istaknuti da priručnik ne podrazumijeva prethodno lingvističko

znanje – pisan je tako da bi se njime mogli služiti svi učenici hrvatskoga jezika, to jest osobe najrazličitijih obrazovnih profila. Time što je napisan na engleskom jeziku već privlači pozornost širega kruga korisnika.

Tablični prikazi pridonose preglednosti i jasnoći stila te omogućavaju lakše razumijevanje, pa tako onda i brže ovladavanje gramatikom hrvatskoga jezika. Hrvatski je jezik morfološki vrlo bogat, no ovaj priručnik razlaže to mnoštvo tema – koje je neizvornom govorniku tijekom učenja nerijetko nepregledno – na brojne pod teme, pa to omogućuje vrlo postepeno i podrobno učenje. Uz sve nabrojeno ova se gramatika diči i vrlo lijepim dizajnom – preglednim, funkcionalnim prijelomom i jednostavnom, ali upečatljivom naslovnicom koja korisnike odmah asocira na Hrvatsku i hrvatski jezik.

Priručnik *Basic Croatian Grammar for Croatian Language Learners* vrlo je potrebno, izvorno, znanstveno utemeljeno, a u praksi potvrđeno djelo namijenjeno širokom krugu korisnika u Hrvatskoj i inozemstvu. Za takvom gramatikom već odavno postoji potreba pa će ona popuniti prazninu koja postoji od samih početaka razvoja područja poučavanja hrvatskoga kao inoga jezika. Za jezik s relativno malim brojem govornika, kakav je hrvatski jezik, ovo je doista značajno djelo kojim se područje poučavanja

hrvatskoga jezika kao inoga približava većim jezicima za koje postoji mnogo veći broj priručnika. Bit će nesumnjivo korisna studentima i učenicima hrvatskoga jezika kao inoga, kojima će uz njezinu pomoć biti malo lakše svladati šumu morfoloških pravila hrvatskoga jezika, ali i široj stručnoj javnosti jer daje znatan znanstveni doprinos primijenjenoj, ali i deskriptivnoj lingvistici.

Gramatika Darka Matovca izvrsna je nadopuna bilo kojem udžbeničkom kompletu ili drugim materijalima za učenje hrvatskoga kao inoga jezika, i ne samo dobrodošla već i iznimno važna literatura na svakom studiju, lektoratu i tečaju hrvatskoga kao inoga jezika, ali također i knjiga koju i izvorni govornici mogu čitati od korica do korica jer pruža drugačiji pogled na hrvatski jezik – pogled neizvornoga govornika koji nam je posredovao i uobličio jezični stručnjak. Izvrsno je odmjerena količina gramatičkoga gradiva i duljina njegova opisa, pa možemo doista reći da ničega u priručniku nema ni premalo ni previše. Priručnik je iznimno relevantan jer donosi napredak na znanstvenom i stručnom području poučavanja hrvatskoga kao inoga (i ne samo kao inoga) jezika. Njime se Darko Matovac pridružio dugačkom i respektabilnom nizu iznimnih znalaca – hrvatskih gramatičara – koji su se upustili u nelak posao opisivanja složene strukture hrvatskoga jezika.

Na kraju knjige, na posljednjoj stranici, nalazi se *Bilješka o piscu*. Samo dvije kratke rečenice o tome gdje autor radi i što je područje njegova proučavanja. Usprkos bogatoj bibliografiji i radnom iskustvu na

nekoliko inozemnih i hrvatskih fakulteta, samozatajni nam je autor o samome sebi otkrio malo, prepuštajući svojoj knjizi da nam ga predstavi. U najboljem svjetlu.

Milvia Gulešić Machata